

Årsplan for Lykkeliten barnehage 2018-2019

Avdeling Lykkeliten og Lykkestor.

Innholdsliste

0.	Fremside	s.1
1.	Innholdsliste	s.2
2.	Lykkeliten barnehage	s.3
3.	Rammeplan for barnehagen	s.3
4.	Barnehagens formålsbestemmelse	s.3
5.	Hva er en årsplan?	s.3
6.	Barnehagens hovedmål	s.3
7.	Hvordan jobber vi pedagogisk i Lykkeliten barnehage?	s.4
8.	Satsningsområder	s.5-6
9.	sosialkompetanse	s.5-6
10.	Språk, tekst og kommunikasjon	s.7-9
11.	Natur, miljø og teknikk	s.9-11
12.	Kropp, bevegelse og helse	s.12
13.	Kunst, kultur og kreativitet	s.13
14.	Antall, rom og form	s.14
15.	Nærmiljø og samfunn	s.15
16.	Etikk, religion og filosofi	s.16
17.	Trafikksikkerhet	s.17
18.	Omsorg, oppdragelse, danning, lek og læring.	s.17-19
19.	Barns medvirkning	s.20
20.	Overgang barnehage/skole	s.20
21.	Dokumentasjon	s.21
22.	Møtevirksomhet	s.21
23.	Samarbeid	s.22-23
24.	Tradisjoner i barnehagen	s.23
25.	Vurdering	s.23
26.	Årshjul	s.24

2. Lykkeeliten Barnehage.

Lykkeeliten barnehage er en privat barnehage. Det er Anne Mari Arnesen og John Reinhardt Arnesen som eier barnehagen. Det er eierne som har det økonomiske ansvaret for barnehagen, og styrer/pedagogisk leder har det pedagogiske ansvaret. Det er 20 barn i barnehagen 6 barn 0-3 år og 14 barn 3-6 år.

Barnehagen ligger fredelig og fint til, og vi har et flott uteområde. Her er det mange lekeapparater og god plass til å boltre seg. Vi har et unikt turområde, og gå på tur i skog og mark vektlegger vi sterkt.

3. Rammeplan

Kunnskapsdepartementet har utarbeidet en ny rammeplan som tredde i kraft 1. august 2017. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver redegjør for barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag. Målet med rammeplanen er å gi personalet i barnehagen og samarbeidsutvalget en forpliktende ramme å jobbe etter i planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens innhold. Kommunen skal se til at alle barnehagene driver tilfredsstillende pedagogisk virksomhet i samsvar med rammeplanen.

4. Barnehagens formålsbestemmelse

Stortinget har i barnehageloven fastsatt overordnede bestemmelser om barnehagens formål og innhold. "Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrighet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene". (Barnehageloven §1)

Barnehagen skal snakke med barna om tro og verdier. Opplæring til tro er hjemmets ansvar. Barnehagen må påse at ikke barna kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen. (Rammeplanen s 29)

5. Hva er en årsplan?

Årsplanen skal fungere som et arbeidsredskap for personalet i barnehagen. Den skal gjøre oss bevisste på våre holdninger, arbeidsmetoder og representere noe og "strekke seg etter". Innholdet i årsplanen bygger på "Lov om barnehager" og "Rammeplanen for barnehagen". I årsplanen vil foreldre finne informasjon om arbeidet som blir gjort i barnehagen.

6. Barnehagens hovedmål

Vårt hovedmål er at barna som går her opplever at de er i et trygt miljø der de opplever trygghet, omsorg, glede, felleskap, vennskap og får anledning til å leke, lære og oppleve

mye. Personalet har stor tro på at alle barn er kompetente mennesker som kan og vil. Vi skal møte barnet med åpenhet, omsorg, nærhet, ros og engasjement, og være med å styrke barnets selvfølelse, og troen på at de er verdifulle.

7. Hvordan jobber vi pedagogisk i Lykkeliten barnehage?

"Rammeplan for barnehage" og "lov om barnehagen" er oppslagsverket og utgangspunktet for det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Med utgangspunkt i rammeplan og lov om barnehage utarbeider vi en årsplan og temaplan/årshjul for hver av avdelingene. Det blir lagd en plan som foreldre får ut og en mer detaljert plan som pedagogisk leder jobber etter måned for måned. Det er med på å gi oss et detaljert planverk som sikrer oss et godt grunnlag for vurdering av arbeidet, endring og videreutvikling.

Videre jobber vi ut i fra de 7 fagområdene. (les rammeplan for barnhagen s.47)

- Kommunikasjon, språk og tekst
- Kropp, bevegelse, mat og helse
- Kunst, kultur og kreativitet
- Natur, miljø og teknologi
- Etikk, religion og filosofi
- Nærmiljø og samfunn
- Antall, rom og form

Fagområdene vil sjelden opptre isolert, men fletter seg inn i hverandre ut i fra hvilke fokus vi har eller hvilke aktiviteter barna holder på med. Vi har utarbeidet en plan over progresjonen for det pedagogiske arbeidet i barnehagen med hovedvekt på de 7 fagområdene. Under hvert fagområde har vi skrevet hva vi ønsker at barna skal få være med på, prøve ut og ha mulighet til å videreutvikle seg i. Dette ut i fra alder og modning fra barna begynner i barnehagen og frem til dem begynner på skolen. Vi jobber ut i fra visjonen til barnehagen "Gi barna en god og minnerik start på livet" og verdiene vi vektlegger (se årshjulet s.24 i årsplanen). Medvirkning og medbestemmelse fra foreldre og barn påvirker planer og hverdagen. Vi tar med oss ønsker og ideer fra dem og legger det inn i planarbeidet vårt. For å kvalitetssikre arbeidet i barnehagen vurderer vi og jobber med årsplan og temaplan hvert år. Vi bruker møter til samtale, diskusjon, vurdering og videreutvikling.

8. Satsningsområder i barnehagen

Satsningsområdet i barnehagen er DUÅ (de utrolige årene) og språk, tekst og kommunikasjon. Det er i samsvar med Lindås kommune sine satsningsområder. Lindås kommune har i flere år gitt barnehagene opplæring i DUÅ. Målet er at både barnehage og skoler skal få opplæring og ha likt utgangspunkt i arbeidet med barn og unge. DUÅ er et omfattende kurs som går over 8 samlinger og har fokus på sosial kompetanse. Videre har Lindås kommune fått midler til arbeidet med å bli språkkommune og da er barnehagen en viktig del av opplæringstilbudet til å ha fokus på språk i tiden fremover.

9. Sosial kompetanse

Sosial kompetanse betyr å ha ressurser som gjør det mulig å møte utfordringer i samspillsituasjoner og samtidig ha trivsel og et godt selvbilde, og unngå å skade andre. Sosial kompetanse dreier seg om gode holdninger, ferdigheter, motivasjon og kunnskap i møte med andre. Det er utrolig viktig for mennesker å ha god sosial kompetanse for å kunne fungere i samfunnet.

Sosial kompetanse kan deles i fem områder:

- **Empati og rolletaking:** innlevelse i andre, gjenkjenne andres følelser og oppføre seg passende mot andre
- **Prososial adferd:** handlinger som er til nytte for andre (hjelp, støtte, sette sine egne behov til side, inkludere, oppmuntre...)
- **Selvkontroll:** å kunne utsette egne behov, planlegge å vurdere egen adferd
- **Selvhevdelse:** ta initiativ ovenfor andre, hevde egne meninger, ønsker og rettigheter
- **Lek, glede og humor:** å kunne føle glede, spøke, ha det moro, å kunne tre inn og ut av leken på en god måte, forstå lekesignaler og lekens regler om enighet, gjensidighet og turtaking. Og å kunne seg gi seg helt i leken.

DUÅ – de utrolige årene

De ansatte i Lykkeliten barnehage har alle gjennomført programserien som består av åtte utviklingsstøttende programmer rettet mot barn i alderen 0-12 år og familien deres. Programmene fremmer positivt samspill barn imellom og mellom barn og voksne. Det er forsker Carolyn Webster-Stratton som har laget programmet og skrevet boken " Hvordan fremme sosial og emosjonell kompetanse hos barn

Programserien har 3 formål.

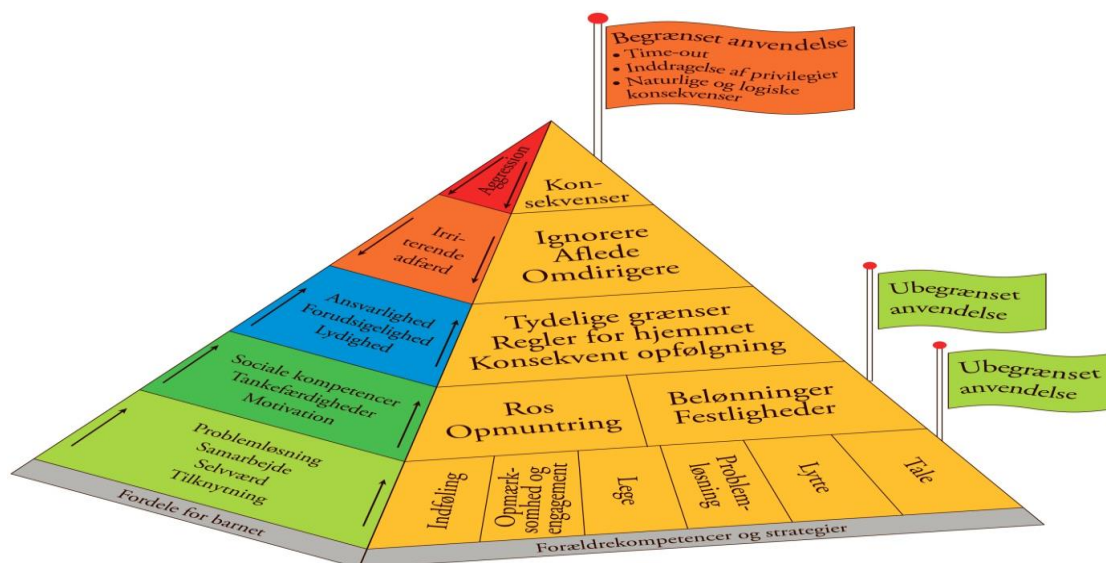
1. Carolyn foreslår hvordan barnehagelærer kan samarbeide med foreldre når det gjelder å imøtekomme barnets emosjonelle behov og behov for opplæring.
2. Å presentere en rekke strategier som barnehagelærer kan benytte for å styrke barnets sosiale og faglige kompetanse.
3. Å illustrere for barnehagelærer hvordan de kan lage individuelle programmer spesielt tiltenkt de barna som i større grad enn andre trenger sosial og emosjonell opplæring og støtte.

Programmet er ment for å styrke de voksnes kompetanse og handler kort fortalt om følgende:

- Å bygge gode relasjoner mellom barn og voksne.
- Lære gode strategier på hvordan få barns oppmerksomhet, holde oppmerksomhet oppe og bruke oppmerksomhet til å regulere atferd.
- Strategier for å bruke ros og påminnelser i læringssituasjoner.
- Utvikle planer for det enkeltes barn oppmerksomhet.
- Lære grensesettingsstrategier.

Gjennom systematisk arbeid med De utrolige årene viser forskning at også barn vil utvikle sin kompetanse på følgende områder:

- Sosialt, emosjonelt og læringsmessig.
- Bli bedre til å løse utfordringer og minske konflikter.
- Utvikle vennskap med barn og voksne.
- Økt empati
- Redusere negativ atferd og aggresjon.

Læringspyramiden

10. Språk tekst og kommunikasjon

Mål for barnehagen:

At barna har et godt og variert språk.

At de har en god begrepsforståelse og bruker et variert ordforråd.

At de kan løse konflikter og uttrykke sine ønsker verbalt, DUA

At de bruker språket til å skape relasjoner og for å delta i lek

I Lykkeliten barnehage bruker vi TRAS (tidlig registrering av språkutvikling) som et verktøy til kartlegging av enkeltbarns språkkompetanse. Resultatet som kommer frem gir oss en pekepinn på hvilke språkområder barna trenger å utvikle seg på. Trenger barnet litt ekstra, hva må vi øve på? f.eks begreper, språkforståelse.

I august 2018 begynte de ansatte i barnehagen på lik linje med andre barnehager i kommunen med kursing og å implementere "Språkløypa" i barnehagen. Språkløyper er en nasjonal strategi for utvikling av språk, kommunikasjon, lesing og skriving. Målet er å utvikle språkkompetansen til barnehagelærere og ansatte i barnehagene i kommunen. Det er kunnskapsdepartementet som står bak strategien (les språkløyper.no).

Kompetanseutviklingspakken består av en rekke økter på 40-80 minutt med fagtekster, filmer, videoforelesinger, refleksjonsspørsmål og oppgaver. Vi vil bruke en del av planleggingsdager og personalmøtene til denne opplæringen barnehageåret 2018 /2019. Vi bruker også dialogisk lesing i barnehagen.

Dialogisk lesing er et pedagogisk verktøy som har dokumentert effekt i forhold til å auke barn sitt ordforråd og styrke deres kommunikative kompetanse. Dialogisk lesing handler om å lese bøker med bilde og tekst for barn på en systematisk måte. Samtalen sammen med barna står sentralt i dialogisk lesing.

Dialogisk lesing er utviklet av den amerikanske forskeren G.J Whitehurst.

Samtalen sammen med barna står sentralt.

Dialogisk lesing er for alle barn. Vår erfaring er at metoden er særlig godt egnet for minoritetsspråklige barn, og barn som har et lite utvikla språk. Gjennom dialogisk lesing får barna mulighet til å styrke egenledelse og lekekompetanse.

Mål

- Positiv leseopplevelse her og nå
- Gi en fellesopplevelse/felleskap
- Inspirasjon til lek og vennskap
- Øke barnet sin kommunikasjonskompetanse
- Øke ordforråd
- Øke konsentrasjon

Hva	Hvordan	Hvorfor
1-2 år Se i pekebøker	Alene og sammen med en voksen	Lesing fremmer språket, kropps-kontakt, bilder forsterker ord
Sette ord på ting, på det vi gjør og på det barna er opptatt av	Hele dagen, så mye vi kan	Barn lærer forttere når de ser og hører samtidig, særlig hvis det er noe de er interessert i
Syngte bevegelsessanger	Når det passer. Lille Petter edderkopp, ro din bår, ride ranke...	Det er gøy, vi gjør det vi synger, sansestimulerende. Finmotorikken sammen med sang forbereder skriftspråket
Sette ord på barnas følelser	Tolke hvordan barna har det (trøtt, lei seg, glad, sint..) og si navnet på følelsen. Forsterke med eget kroppsspråk	Barna opplever at vi forstår dem og at det er greit å vise følelser. Og så lærer de ordene
De voksne skal delta i leken som språklige forbilder	Sitte! Snakke om det barna leker og det barna gjør (kalles coaching i DuÅ). Kose og tøyse med dem.	De voksne er best språklige forbilder om de er der barna er
Gjenta/bekreft det barnet sier	vi gjentar det barnet sier og setter ordet i en setning ("vov vov" "ja det er en hund)	På den måten utvider vi språk repertoaret til barnet og setter lyder /ord de kan inn i en sammenheng.
2-3 år Rim, regler og instrumenter. Lek med språket, tøys og tull	Spontant mens vi sitter på gulvet eller planlagt i en samling	Regler og rim forsterker rytmen i språket og gir forståelse for ordlyd
Lære å uttrykke følelser	Tolke barnas følelser, se bilde av ansiktsuttrykk, se oss i speilet, bruke stemme og ansiktsuttrykk for å understreke en stemning	Samme grunn som for 1-2 åringene
Syngte, særlig bevegelsessanger og bildesanger. Bruke sansemotorisk opplegg	Spontant eller planlagt. Bruke sangkort med bilde av sangene	Lære ord på bevegelser, øve forståelse for hva vi synger, trener motorikk og språk. Og så er det gøy!
De voksne skal være med i leken, være språklige forbilder og coache sosial kompetanse og konflikthåndtering	De voksne kan introdusere ord i leken og vise barna hvordan en kan ta kontakt med andre og hvordan en kan leke rollelek	Fremmer språk og sosial kompetanse
Fortelle eventyr og små fortellinger	ved hjelp av figurer eller flanellograf, eller bare ved hjelp av stemmen og kroppen	Spennende, barna må konsentrere seg for å få med seg hele historien. Eventyr er

		gjentakelse
Begrepstrening	Vi bruker BRAVO materiale til innlæring av nye begreper. Korte økter med høy intensitet.	Felles opplevelse, gir glede og en opplevelse av mestring hos barna. De blir presentert for og lærer seg nye ord og begreper.

Hva	Hvordan	Hvorfor
3-6 år Språk i barns lek	Stimulere det verbale språket i leken. Blant annet i rollelek og butikklek. Snakke om det barna leker og det barna gjør (kalles coaching i DUÅ). Bruke sanglek og regellek. Bruke instrumenter.	Ved å bevisstgjøre språket i barns lek utvikles og fremmes språkkompetansen til barnet. Ved bruk av instrumenter får barna lære takt og rytme, og samtidig opplever de gleden med å få delta aktivt med instrumenter.
Begrepstrening	Spille spill som gir begrepsinnlæring. Bruke bildesanger. Bevisst lære barna proposisjoner. Bruke språksprell, som er metodisk språklek for 4-6 åringer. Vi bruker BRAVO materiale til begrepstrening.	For å utvikle språkeferdigheter må barn øve på og bruke flere begreper. Språksprell er viktig får og stimulere barns språklige og spesielt fonologiske bevissthet. De blir presentert for og lærer seg nye ord og begreper.
Samtale med barna	Bruke åpne spørsmål og invitere til samtale. Prate om opplevelser og være støttende i samtalen. Dialogisk lesing	Barn utvikler språket når de deltar i samtaler.
Barns uttale	Repetisjon ved bruk av riktig uttalelse. Sette ord på daglige ting, aktiviteter, mat, klær osv. Gjøre gøyne munnøvelser som utvikler barnas tale.	Viktig at barna har korrekt uttalelse i språket sitt. Fordi barna kan da bruke energien sin på kunnskap når de begynner på skolen, istedenfor å bruke den på å lære seg å snakke korrekt.
Barns evne til å lytte og se.	Leser bøker, fortelle eventyr og bruke flanellograf. Den kan brukes til å lage fortellinger med i samling. Lytte til cd.	Eventyr, bøker og fortellinger kan føre til språkutviklende samtaler. Forskning viser at lesing for barn fremmer språkutviklingen og skriftspråket. Vi kan formidle eventyr på ulike måter. Barna kan dramatisere eventyr i barnehagen og på tur.
5-6 år Språklig oppmerksomhet som fører til skriftlig stimulering	Øve på å skrive navnet sitt. Rime og tulle med ord. Les med og for barna. Vise bokstaver, lekeskrive og lekelese. Forteller gåter og vitser.	Et godt språkmiljø med et godt språklig samspill vil være med på å øke barns språklige ferdigheter og fremme skriftspråket.

11. Natur, miljø og teknologi

Mål:

"Barna skal i samspill med hverandre, i små og store grupper, bli kjent med miljøvern naturen, og omgivelsene våre!"

Hva: Delmål	Hvordan:	Hvorfor:
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> ● Ta, se og smake på ting vi finner i naturen ● Bevege seg i ulikt terreng ● Erfare kontraster i vær og årstider ● Få erfaring med leker med lyd 	Ta med ting vi finner ute og studere det. Plukke bær og frukt og smake. <ul style="list-style-type: none"> - Oppmuntre barna til å utfordre sine egne motoriske grenser. - Snakke om været og årstidene når de er der. - Ha tilgjengelig leker med lyd 	<ul style="list-style-type: none"> - Det er viktig at barna får bruke alle sansene sine ved nye opplevelser. - Små barn lærer ved å bevege seg. - Årstidene påvirker oss. - Teknologi er en viktig del av samfunnet vårt. - Trykkeleker stimulerer også flere sanser.
2-3 år <ul style="list-style-type: none"> ● Jobbe med naturmaterialer ● Gå turer til gapahuken og spise mat laget på bål ● Se og ta på ulike husdyr ● Studere og utforske dyr, insekter og skiftninger i naturen ● Få kjennskap til hvilket søppel som skal i hvilket søppelspann ● Lære barna å ta vare på bøker og leker ● Konstruere og eksperimentere med ulikt materiale (teknologi) ● Få erfaring med å bruke nettbrett/data 	<ul style="list-style-type: none"> - Plukke med oss naturmaterialer, studere de, lage land art. - Når vi er på tur får barna være til stede når vi tenner bål og lager mat. - Besøke dyrene i nærmiljøet. - Reise på gårdsbesøk, gjøre barna oppmerksomme på dyr og planter og deres liv. - Barna rydder etter måltid og putter matrester i matavfallet. - Være forbilder og vise dem hvordan vi best tar vare på tingene våre. - Stimulere kreativitet og interesse for teknisk problemløsning - Viktig å kunne håndtere data. 	<ul style="list-style-type: none"> - Målet med fagområdet er å la barna få erfaring at vi er en del av naturen og at det er viktig at vi spiller på lag med den. - Da må vi gi barna naturopplevelse, kunnskap om liv og fenomener i naturen og hvordan vi kan ta vare på den. Miljøvern, motvekt til bruk og kast mentaliteten, omsorg for dyr og planter og tilhørighet til naturen vår er det vi ønsker å formidle. - Erfaring med konstruksjon, design og arkitektur, og mestring av digitale verktøy er livsnødvendig i samfunnet vårt.

Hva: Delmål	Hvordan	Hvorfor
3-6 <ul style="list-style-type: none"> ● Vi blir kjent med livet i sjø og vann. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi skal reise på tur til sjø/strand og se hvilket dyre og planteliv vi finner i vannkanten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi ønsker at barna skal få oppleve hvor gøy det er å leite etter ting i strandsonen. Undre seg over hva som finnes der å ta med hjem material som vi kan bruke til

		å leke med.
<p>3-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi skal bli kjent med naturen og dyrene som bor der. • Bli kjent med ville dyr i Norge og hva skjer med dem de ulike årstidene. • Erfare saging og spikking. • Møte dyr i nærområdet å utvikle respekt for liv • Konstruere og eksperimenter med ulikt materiale (teknologi) • Få erfaring med å bruke nettbrett/data/tlf. <p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lage syltetøy. • Bli kjent med ville dyr i verden. • Gå lengre turer. • Fysiske eksperimenter 	<p>- Vi skal reise på tur til ulike steder i naturen, men ha hovedfokus på Lavvoplassen.</p> <p>- Snakke og lese om ville dyr i Norge og verden. Se på bilder.</p> <p>Vi skal ha med utstyr som kniv og sag på tur. Barna skal få erfare det selv.</p> <p>- Stimulere kreativitet og interesse for teknisk problemløsning.</p> <p>- Viktig å kunne håndtere data og andre digitale hjelpemiddel.</p> <p>- Vi vil høste frukter og plukke bær.</p> <p>- Få kjennskap til tyngdekraft, vindkraft og vannkraft.</p>	<p>- Vi ønsker å gi barna gode positive opplevelse med å være ute, leke i og oppleve naturen. Det er også sunt for barna å være mye ute i frisk luft.</p> <p>- Naturen er den største lekeplassen et barn kan ha 😊</p> <p>- Vi håper at gode naturopplevelser kan være med å utvikle gleden med friluftsliv.</p> <p>- Erfaring med konstruksjon, design og arkitektur, og mestring av digitale verktøy er livsnødvendig i samfunnet vårt.</p> <p>- Oppleve at det som vi finner i naturen kan brukes på ulike måter og bli mellom annet pålegg.</p> <p>Vindkraft og vannkraft er viktig naturressurs i Noreg. Erfare at det man kaster opp kan falle ned og skade andre eller lage ulike lyder osv.</p>
<p>3-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva skjer i naturen de ulike årstidene og hva gjør dyrene. • Ulike klær til ulikt vær. 	<p>- Det skal være kalender i barnehagen som sier noe om årstid, vær, dato og måned.</p> <p>- Vi skal synge sanger om ukedagene og årstidene.</p> <p>- Vi skal snakke om hva som skjer i naturen i de ulike årstidene.</p> <p>- Hva skjer med trær, dyr, fugler og insekter i løpet av året?</p>	<p>- Kjempespennende for både store og små å følge med på - årstider og vær. Det er kjekt å prate med barna om forskjeller og koble værtypene til de ulike årstidene.</p> <p>- Hva skjer i naturen med planter og dyr.</p> <p>- Lære barna hvilke klær som passer til de ulike årstidene.</p>
<p>3-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi ønsker at de vil ta vare på hverandre, naturen, dyr og nærmiljø. 	<p>- Vi har kildesortering i barnehagen og plukker søppel i nærmiljøet.</p>	<p>- Barna får oppleve hvor stygt det ser ut med søppel i naturen når vi går tur og vi ønsker at barna skal ha lyst til å holde naturen ren for søppel.</p>

<p>3-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> Hva gir husdyr oss? 	<p>- Vi reiser til en bondegård om våren. Her får vi se på sauer og lam. Vi bruker blant annet samlinger til å prate om husdyr. Hva kan vi bruke de til og hva gir de oss av mat og klær.</p>	<p>- Det meste av mat og klær handles i butikker i dag. Barn som ikke får oppleve eller blir fortalt hvor vi får klær og mat fra mister den store sammenhengen ☺.</p>
<p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> Vi vil se på ulike matsorter og snakke om hvor maten kommer fra. 	<p>- Vi tar førskolebarna med på butikken for å få i gang samtale om innhold, form og innpakning. Hvilket dyr kommer maten fra.</p>	<p>- Vi reiser på butikken for å gi barna en felles opplevelse og det er gøy. De er undersøkende og vil gjerne vite hvor alt kommer fra.</p>

12. Kropp, bevegelse, mat og helse

Mål:

Barna skal være motorisk trygg og forberedt til å kunne ta på seg fysiske utfordringer som møter de i fremtiden. De skal få oppleve et sunt og variert kosthold i barnehagen og ha innarbeidet gode rutiner for hygiene og renslighet.

Hva	Hvordan	Hvorfor
<p>1-2 år</p> <ul style="list-style-type: none"> Bli bevisst på egen kropp Øve på å spise og drikke selv Bli kjent med uteområdet Utfolde seg motorisk. <p>2-3 år</p> <ul style="list-style-type: none"> Få erfare ulike bevegelsesmiljø og øve på kroppsbeherskelse. Opplive ulike årstider Renslighet Øve på finmotorikk Få oppleve fellesskap ved måltidet og utvikle forståelse for at maten kommer fra naturen 	<p>- Snakke om kroppen vår, bruke den, gi barnet kroppskontakt, se oss i speilet.</p> <p>- La barna få spise selv med hjelp fra de voksne.</p> <p>- De får utforske inne og uteområdet i barnehagen. - Tilrettelegge for fin og grovmotorisk lek inne og ute. Turer i ulendt terreng, «hinderløyper», gi motoriske utfordringer og rose innsats. Være ute!</p> <p>- Vaske hendene etter toalettbesøk og før måltid.</p> <p>- Formingsaktiviteter, leker som de kan trykke og skru på, stable, sortere</p> <p>- Vi prater sammen om det barna er opptatt av og om hvor maten kommer fra. Vi drar på gårdsbesøk og høster fra naturen.</p>	<p>- Barna blir bevisst på egen kropp ved å teste egne grenser og ferdigheter. Ved å prøve, øve, gjenta, få ros og bli veiledet og få respekt for sine integritetsgrenser</p> <p>- Viktig med bevegelsesglede og mestring hos barna. Små barn lærer gjennom å bevege seg.</p> <p>- For å stimulere til en positiv selvoppfatning, få dem til å bli kjent med og utfordre egne grenser, utvikle kroppskontroll og motoriske ferdigheter. Innarbeide gode rutiner for hygiene.</p> <p>- Viktig at barna får oppleve at de er en del av gruppen. Det gir trygghet og reder grunnen for god mental helse.</p>
<p>3-5 år</p> <ul style="list-style-type: none"> Øve på grov- og 	<p>- Vi har formingsmateriale tilgjengelig for utvikling</p>	<p>- Bevisstgjøre barna på egen kropp, egne grenser, fremme</p>

finmotorikk <ul style="list-style-type: none"> • Hinderløype • Gå tur i ulendt terreng. • Lage mat inne og ute, fokus på sunt kosthold. • Finne ut hvor maten kommer fra og hva kroppen trenger 5-6 år <ul style="list-style-type: none"> • Snakke om og vise respekt for ulikheter • Lære enkel førstehjelp 	av finmotorikk og legger til rette for grovmotorisk lek ute og inne. <ul style="list-style-type: none"> - Vi lager mat sammen med barna, bruker samling til samtale om sunn mat. - veilede barna og snakke om hygiene og renslighet. - Snakke om sanser, følelser og det å sette grenser for egne og andres kropp. - Vise /snakke om førstehjelp. 	mestring og bevegelsesglede. <ul style="list-style-type: none"> - Barn kan få vite fra barnehagealder hva som er bra for å ha en sunn kropp og hva som er mindre bra. - ved å ha fokus på renslighet, hygiene og håndvask i barnehagen reduserer vi smittefaren ved sykdom. - viktig at barna lærer å ta vare på seg selv og andre.
---	---	--

13. Kunst, kultur og kreativitet

Mål:

At barna opplever glede ved å skape noe selv!!!

Hva	Hvordan	Hvorfor
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Barna får tegne male. • Synge sanger og bruke kroppen som instrument. • Lytte til ulike typer musikk • Få ulike sanseinntrykk 2-3 år <ul style="list-style-type: none"> • Teste ut ulike formingsteknikker og konstruksjonsmateriale • Få ulike kunstinntrykk • Spille med instrumenter og bevege seg til ulike typer musikk. 	<ul style="list-style-type: none"> - De skal bli kjent med papir, fargeblyanter og maling - Synge selv, sangkort, spille på slurva, klappe, trampe - Sette på CD eller finne musikk på nettet. - Vi gir barna opplevelser som har som mål å stimulere de ulike sansene. Eksempel er ulike typer lys eller følepose. - Gi erfaringer med ulike typer maling, farger, ull, «verdiløse» ting som de kan leke/skape med - Eksponere de for ulike typer kunst (bilder, skulptur, musikk, teater (hånddukker) 	<ul style="list-style-type: none"> - I begynnelsen er utprøving av materialene viktigere enn resultatet. Utprøvingen gir kjennskap til ulike formingsmateriale og metoder. Det gir språktrening, estetisk trening, sansetrening og finmotorisk trening. - Kunst kan stimulere fantasien og nysgjerrigheten. Den kan påvirke følelsene våre, får oss til å undre oss og gir oss kanskje en forsmak på hvor ulike vi mennesker er. - Barn lærer best hvis de får bruke flere sanser
3-5 år <ul style="list-style-type: none"> • Øve på å klippe • lære om farger, fargelegge og tegne • bruke drama 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi bruker instrumenter og drama i samling og lek. - Vi har formingsmateriale tilgjengelig. Vi veileder og tilrettelegger for at barna 	<ul style="list-style-type: none"> - Få kunnskap som at det finnes kunstnere og komponister i nærområdet. - utvikle kreativiteten sin

<ul style="list-style-type: none"> • bruke ulike instrumenter • Bruke ulike tegne- og maleteknikker <p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lage en forestilling • Bli "kjent" med en kunstner og/eller komponist. 	<p>får utvikle sine kunstneriske og kreative sider.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Barna har forestilling og synger for foreldre på ulike tilstelninger gjennom året. - Vi lar barna få info. om og vi hører på musikken til Ivar Medås. Ser på statue av han i Knarvik 	<p>og få kjennskap til ulike materiell.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppleve gleden av å gjennomføre et stykke eller sang med publikum. Føle seg sett, hørt og få motta stående jubel. Med på å gjøre barna mer selvsikre og øke sin egenverdi.
--	---	--

14. Antall, rom og form

Mål:

At barna er kjent med tall, antall, ulike former, mønster. Samt fått erfaring med systematisering og klassifisering.

Hva	Hvordan	Hvorfor
<p>1-2 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Se og ta på ulike former. • Få ulik romfølelse <p>2-3 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Telle • Enkle begreper • Sortere, sammenligne 	<ul style="list-style-type: none"> - Tilgjengelige leker som puttekasse og klosser. Ha kasser til ulike typer leker. - Være med å rydde leker. - Leke i hytter og telt, kroker og store rom - Få erfaring med å telle - Lære seg enkle begreper i hverdagssituasjoner blant annet under og over. - Sortere farger, størrelser, former, leker 	<ul style="list-style-type: none"> - Erfare forskjell på to og tredimensjonalt og få en begynnende erfaring med ulike former. - Viktig å introdusere matematikk for barn fordi det er en stor del av hverdagen. - Få en begynnelse av tallforståelse og at ting kan kategoriseres.
<p>3-5 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barna får telle, sortere og klassifisere i barnhagen. • Leke butikk • Få kjennskap til måleenheter, volum, størrelse og vekt • Erfare romfølelse <p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til penger • Måle temperatur • Kjenne igjen tallbilder 	<ul style="list-style-type: none"> - Voksne er med barna i leken, bruke matetatiske begreper. - Vi må legge til rette for at barna får spille spill, bygge med klosser og modellkitt. - De får være med å lage mat, telle barn og dekke bordet. Vi står på rekke eller i kø i hverdagssituasjoner. Vi leker butikk med penger. - Vi trekker kalender hver dag. - Førskolebarna får 	<ul style="list-style-type: none"> - Det er viktig at vi voksne er bevisste, og legger til rette for aktiviteter som skaper glede og utfordringer uti fra barnets alder og modning. - Barna føler seg store når de går siste året i barnehagen. Å mestre

<ul style="list-style-type: none"> • Kjennskap til antall tær og fingre på kroppen vår. • Kjenne igjen mønster • Bruke iPad 	matematiske oppgaver med blant annet tallbilder når vi har førskolegruppe. Til oppgaver med matematisk innhold.	utførelse av enkle oppgaver som er skolerelatert gir barna glede og forbereder dem på skolestart.
--	--	---

15. Nærmiljø og samfunn

Mål:

Barna skal bli kjent med området rundt barnehagen og få tilhørighet til bygdene Alverstraumen og Alversund. Forså at vi er en del av en større helhet..

Hva	Hvordan	Hvorfor
1-2 år <ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med og utforske barnehagen inne og ute 2-3år <ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent i nærmiljøet • Snakke om hvor vi bor. • Erfare at de kan velge noe selv • Erfare at jeg er en del av en gruppe og at det jeg gjør og sier, har innvirkning på andre 	<ul style="list-style-type: none"> - Den første tiden i høst vil vi være på barnehagen sitt område. Etter hvert som de blir eldre går vi lengre turer og de får oppleve nye steder. - Gi barna valg og gjøre de bevisste på at de kan velge - Påpeke hvordan deres handlinger og ord påvirker de som er rundt («når du slår, får han vondt», «se så glad hun ble når du gav henne en klem») 	<ul style="list-style-type: none"> - For de minste barna er det viktig å bli kjent med ansatte og andre barn i barnehagen. Faste rutiner gir trygghet - For å gi barna medbestemmelse, en gryende følelse av demokrati og gjøre dem bevisste på hvordan vi påvirker hverandre. Viser til DUÅ
3-5år <ul style="list-style-type: none"> • Lære regler i trafikken • De ansatte bruker samme regler og "gåmønster" langs veien. • Bli kjent med nærmiljøet i Alverstraumen og Alversund 	<ul style="list-style-type: none"> - Ha trafikkksamling der vi snakker om hvordan vi skal oppføre oss når vi går på tur langs veien. - Prøve reflekser og lyse med lommelykter. - Vi går på turer i nærområdet, både langs veien og i skogen. Vi snakker om hvor barna har huset sitt, eventuelt andre de kjenner. 	<ul style="list-style-type: none"> - viktig at barna får kunnskap om trafiksikkerhet fra de selv begynner å ferdes langs veien. "learning by doing" - Barna skal bli kjent med nærområdet. - Få en tilhørighet til bygda. - Føle seg trygge i nærområdet! - Førskolebarna klarer å gå

<p>5-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Besøke skolen de skal begynne på, snakke om hvordan og hvor de skal gå til og fra skolen. • Vi reiser på lengre turer med førskolebarna. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skolen arrangerer besøksdag for førskolebarna. - Reise til Knavik senter, gå på tur rundt andedammen. - Vi deltar på barnehagemarsj i anledning Alversundsdagene. 	<p>lengre turer enn 3-5 åringene. De har behov for utfordringer. De har større læringspotensial, og det er derfor viktig at vi som jobber i barnehagen tar opplæring av trafiksikkerhet alvorlig.</p>
--	---	---

16. Etikk, religion og filosofi.

Mål:

Barna har basis kunnskap om norske kultur og tradisjoner. At de har fått en forståelse for at det finnes andre trossamfunn, kulturer og nasjonaliteter.

Hva	Hvordan	Hvorfor
<p>1-2 år</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Få erfare at alle barn har rett til omsorg og kjærlighet ● Øve på forskjellen mellom mitt og ditt <p>2-3 år</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lære dem gode holdninger, forskjell på rett og galt • Enkle fortellinger • Erfare høytider • Sette ord på følelser 	<ul style="list-style-type: none"> - Vi er omsorgspersoner i barnehagen og gir alle barna trøst, omsorg og kjærlighet. - Vi rettleider barna i konfliktsituasjoner og har et bevisst språk om barnas følelser. - I samling bruker vi enkle fortellinger og sanger om høytider og om følelser 	<p>I barnas lek er det ofte uenighet om hvem som er eier av leken. Det er viktig å snakke med barna om det og gi veiledning.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Viser til DUÅ og sosial kompetanse. - Vi markerer norske høytider og merkedager for andre livssyn/religioner som er representert i barnehagen
<p>3-6 år</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vi legger vekt på vennskap og konfliktløsning ● Få erfare at alle barna har rett til å bli hørt ● Få kjennskap til vår kristne kulturarv gjennom tradisjonene vi har. ● Bli kjent med andre kulturer <p>5-6 år</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vi bruker samlingene til samtale med barna om aktuelle tema. - Vi følger norske tradisjoner i barnehagen. - Barna blir kjent med innholdet i juleevangeliet og påske-budskapet. - Vi deltar på barnegudstjeneste i julen. - Vi legger vekt på at barna skal utøve toleranse og forståelse ovenfor andres religioner og kultur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Det er viktig å lære barna å være tolerante og være åpen for ulikheter. Sosialisering er viktigst. - Vi ønsker å gi barna en forståelse for hvordan vi i Norge legger vekt på ulike religioner og tradisjoner.

<ul style="list-style-type: none"> ● Snakke om at alle barn har rett til utdanning ● Snakke litt om livets gang, fra baby til gammel ● Filosofere over livet og dagligdagse ting 	<p>- Vi tar hensyn til foreldrenes ønske. Vi legger opp opplegget i barnehagen, slik at barn med andre kulturell og religiøs bakgrunner blir tatt vare på.</p> <p>- Være undrende sammen med barna og stille dem utfordrende spørsmål.</p>	<p>- Det er et krav i rammeplanen at barna har rett på danning. 5 åringer undrer seg mye og sammen med oss voksne som rollemodeller kan vi i felleskap blant annet snakke om egenverdi og lik rett til utdanning for alle i Norge.</p>
---	--	--

17. Trafikksikkerhet

Lindås kommune har fokus på trygg trafikk. Langsiktig plan til Lindås kommune er at alle foreldre som ønsker det, skal få tilbud om kursing i trygg trafikk. Vi som jobber i barnehagen vil kontinuerlig jobbe for at barna får riktig opplæring i hvordan man skal oppføre seg og ferdes i trafikken. Vi snakker med barna om hvor det er lekeplass, parkeringsplass og hva som er bilvei og hvordan skal vi oppføre oss på de ulike stedene. Lykkeeliten har oppnådd kriteriene for å bli godkjent som en trafikksikker barnehage.

18. Omsorg, oppdragelse, danning, lek og læring

Disse ordene sammenfatter vel egentlig det vi faktisk gir barna i hverdagen. I tillegg til fagområdene, er omsorg, oppdragelse, danning, lek og læring grunnsteinene i barnehagen. Her skriver vi litt om hvordan vi tenker progresjon.

Omsorg

Å ha omsorg for hvert enkelt barn er det aller viktigste vi gjør i barnehagen. Omsorg er en forutsetning for trivsel, utvikling av selvtillit og evner og utvikling av vennskap, lek og sosial kompetanse. Alle situasjoner gjennom hele dagen er omsorgssituasjoner; fra det første god morgen til takk for i dag. Omsorg er å se barna, ta de på alvor, trøste de når de er trist og le sammen med dem når de har det morsomt, delta i lek, møte deres behov for aktivitet, mat og hvile, skape gode relasjoner til hvert barn og ikke minst sette gode grenser for dem. God kontakt med foreldre er også god omsorg. Barna skal kunne føle seg trygge på de voksne i barnehagen.

Omsorg 0-3 år	Omsorg 3-6 år
<ul style="list-style-type: none"> ● Gi tid til tilvenning. ● Faste rutiner ● legge grunnlaget for gode relasjoner ● Alltid ha et ledig fang ● Sitte på gulvet sammen med barna 	<ul style="list-style-type: none"> ● Gi tid til tilvenning. ● Møte hver enkelt med respekt og empati. Vise at vi bryr oss og er glade i dem. ● Kose, klemme, tulle og tøyse.

<p>og være tilgjengelig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Leke med barna • Tulle og tøyse, le sammen, synge og skape god trygg stemning. • Møte hver enkelt sine behov for lek, aktivitet, trøst, mat og hvile 	<ul style="list-style-type: none"> • Vise omsorg for foreldre og andre voksne i barnehagen. • Være gode rollemodeller. • Være tilgjengelig • Lære dem til å løse konflikter ved å veilede og støtte dem. • Samlinger om vennskap (hvordan skal vi være mot hverandre, mobbing, respektere hverandres grenser)
---	--

LEK

Lykkeliten barnehagen legger stor vekt på lek. Lek er lystbetont, utviklende og lærende. Barna får leke ut sine erfaringer, teste ut ulike roller og bruke fantasien sin. Vi har mye frilek i barnehagen og prøver å legge til rette for ulike typer lek.

De voksne kan støtte leken ved å bli med, komme med forslag og nye lekerekvisitter, ved å smile oppmuntrende til barn i lek, ved å hjelpe barn inn i leken. Ikke alle forstår lekesignalene og da kan den voksne bli med i leken og forklare med ord og handling hva som forventes. Vi skal gi ros og bekreftelse og være coachende i leken, Duå.

Lek 0-3 år	Lek 3-5 år
<ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med ulike leker • Sansелеk • Bevegelseslek • Kaffilek (begynnende rollelek) • Ta leker fra hverandre og møte motstand hos andre. • Tulle og tøyse, herjelek på gulvet. • Imitasjon av hverandre • Voksne som rollemodell 	<ul style="list-style-type: none"> • Rollelek (f.eks mor, far og baby) • Konstruksjonslek, klosser og annet materiale blir både til kjøretøy og dyr. • De har mer samspill i leken og gjerne et felles mål. • Leken forflytter seg over et større område og nye elementer tas med. • I 4-5 årsalderen får de mer interesse for regellek (f.eks rødt lys)

Læring

Barna lærer gjennom lek, gjentakelse og erfaring. De lærer best ved å se, ta på og bli fortalt om. De lærer gjennom å måtte prøve å feile. Vi voksne veileder dem og er støttende og neste gang klarer de kanskje å løse oppgaven på egen hånd. Progresjonen innen alle fagområder sier noe om hva barna skal ha hatt erfaring med etter endt barnehageopphold. (les årsplan s.7-15)

Oppdragelse

Oppdragelse er vel egentlig det samme som god folkeskikk. Målet er å overføre kunnskaper, verdier og holdninger om hvordan vi bør oppføre oss mot hverandre.

Oppdragelse 0-3 år	Oppdragelse 3-6 år
<ul style="list-style-type: none"> • Øve på å hilse god morgen og ha det • Sitte ved bordet mens vi spiser • Øve på å vente på tur	<ul style="list-style-type: none"> • Si hei, god morgen og takk for i dag • Vente på tur • Ta hensyn til andres ønsker og behov • Øve på å sette sine egne behov på vent • Være mot andre som du vil andre skal være mot deg (den gyldne regel) • Ikke stjele eller lyve

Danning

Danning skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap, reflektere over og vurdere vedtatte sannheter, stille spørsmål og yte motstand på egne og andres vegne. Det handler om å utvikle kunnskap, verdier og holdninger sammen, gjennom dialog — hvor alle anerkjennes som selvstendige mennesker med følelser og tanker i en felles prosess. Voksenrollen er viktig når det gjelder barns dannelsingsprosess. Vi er viktige samtale- og veilederpartnere. Vi må være tilstede og vise ekte interesse for det barnet har å si og det de har interesse for. Gi dem bekreftelse på at de er viktige, betydningsfulle, at de har egen verdi og bekreft det de mener og sier med forståelse og undring. Hjelp dem på veien til å bli et selvstendig menneske med egne meninger og verdier.

Danning 0-3år	Danning 3-5år
<ul style="list-style-type: none"> • Omsorg som nevnt over • Støtte/ coaching i lek • Vi er viktige rollemodeller og er til stede sammen med barna. Vi veileder dem i hvordan vi kan dele og låne av hverandre, le sammen, gi trøst og kos til hverandre. Det er begynnelsen på en livslang læring innen danning.	<ul style="list-style-type: none"> • I 3-5 års alderen er barna mer undrende og stiller mange «hvorfor» spørsmål. Her er vår oppgave å stille undrende spørsmål tilbake og være tenkende sammen med barna. • Tema i samlingsstundene. Høre hva barna mener, utfordrer dem litt med undrende spørsmål. • Tenke at ulike religioner og kulturer i barnehagen er en styrke. Legger grunnlaget for diskusjoner rundt hvem/hva man tror på, hva er lov og ikke lov, at vi er ulike individer med ulike meninger, men fremdeles like verdifulle.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bli kjent med seg selv og sine egne grenser via lek, erfaringer og samtaler • Bøker og dialogisk lesing bruker vi for å bygge opp begrepsforståelse og utvide barnas forståelse av hvordan ting fungerer i samfunnet. Ved å snakke om og stille spørsmål til det man leser, får man et bredere mangfold enn å bare å gripe fatt i det som skjer her og nå.
--	---

19. Medvirkning

Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Voksne må være lydhøre og observant for å tolke ulike behov. Små barn uttrykker seg med kroppsspråk, tegn, mimikk og enkle ord. Større barn forteller hva dem ønsker og vil, og kan gjerne drøfte saker med voksne og andre barn. Barn med spesielle behov skal også bli hørt og ha medvirkning. Det er utrolig viktig å bli kjent med dem, det gjør det lettere å lese barnas sine uttrykk, forstå deres mimikk og bevegelser slik at alle blir hørt og kjenner seg verdifulle. Vi har 20 barn i Lykkeeliten og etter hvert så lærer vi og kjenne barna godt. Dem bestemmer mye av det som skjer i løpet av dagen. De velger hvem de vil leke med og hva de skal leke. Om de ønsker å perle, tegne, bygge med lego, så har vi materialet tilgjengelig. Noen ganger kan det være et barn som har et spesielt ønske og har vi mulighet til det, så gjør vi litt om på planen. Vi vektlegger barna synspunkter ut ifra barnets alder og modning.

I forbindelse med foreldresamtale har vi barneintervju med de eldste barna i barnehagen, 5 åringene. Intervjuet skal bære preg av en koselig atmosfære, det skal servers kjeks og saft. Barnet blir informert om at det skal være et lite intervju, og at vi voksne i barnehagen har lyst å høre litt om hva barna tenker om barnehagen. Vi tar vare på intervjuet i barnas mapper. Intervjuene blir tatt med til foreldre på foreldresamtale og til de ansatte på personalmøte. Vi ser igjennom hva barna har svart på de ulike spørsmålene. Personalet drøfter tilbakemelding de får fra barna, og har på denne måten mulighet til å endre/utvikle det pedagogiske innholdet i barnehagen.

20. Overganger

I følge rammeplanen for barnehagen skal det legges til rette for overganger hjem/barnehage/skole. I Lykkeeliten barnehage har vi besøksdag i juni for nye barn og foreldre. Våren 2018 begynte vi med foreldremøte / samtale med foreldre til nye barn. Når

det gjelder tilvenning i barnehagen har vi ikke noe regel på hvor lenge den skal vare. Men dag en og to må foreldre være i barnehagen og barna har korte dager. Tredje dagen må foreldre være lett tilgjengelig, slik at dem raskt kan komme til barnehagen. Vi legger vekt på trygghet, omsorg og faste rutiner. Målet er at barna kjenner seg trygge i barnehagen og viser glede over å være her. Noen foreldre har mulighet til å ha tilvenning over en lengre periode og det anbefaler vi for at overgangen fra hjem til barnehage skal være så naturlig som mulig. Vi har en foreldresamtale med foreldre til nye barn i løpet av august.

Lykkeliten er en liten barnehage, slik at de årene barna går på avdeling Lykkeliten blir de kjent med eldre barn og voksne. De er på besøk inne på Lykkestor og bruker avdelingen der. I utetiden er vi sammen både voksen og barn fra stor avdeling. Dette er med på å gjøre overgangen fra liten avdeling til stor avdeling tryggere og lettere for barna.

Vi har førskolegruppe det siste barnehageåret. Barna blir forberedt på at de snart skal begynne på skolen og vi håper på å kunne skape glede og forventning til skolestart. I juni inviterer barnehagen de skolebarna som gikk i barnehagen året før på besøk. Dette for at førskolebarna skal få den gode kontakten med de «gamle» barnehagebarna igjen, og noen kjente, trygge venner å forholde seg til når de selv begynner på skolen. I mai/juni blir førskolebarna i barnehagen invitert på besøk til 1.klassen på skolen. Da er vi på besøk i to timer. Vi deltar i undervisningen i klasserommet og spiser lunsj sammen. Vi er også ute i langfriminuttet og leker før dagen avsluttes.

Styrer deltar på et overgangsmøte på våren. Da blir blant annet Tras – skjemaene og et observasjonsskjema fylt ut og overført til skolen. Dette med foreldres godkjenning. Det er også fra barnehageåret 2018 bestemt at rektor og styrere skal ha møte i desember for å planlegge treffpunktet om våren for de barna som skal begynne på skolen på høsten. I tillegg så er det 3 samarbeidsmøter/kurs i året for lærere av 1 klasse og ansvarlig for førskolebarna. Disse treffpunktene skal være med å sikre en god overgang fra barnehage til den lokale skole.

21. Dokumentasjon

Gjennom observasjoner av barns aktivitet vil personalet dokumentere barnas utvikling, samspill, lek og læring. Personalet blir enig om hva de vil dokumentere og hvordan. Det kan være bilder, tegninger, praksisfortellinger osv. Pedagogisk leder har også ansvaret for og dokumenterer barnas trivsel og utvikling med fokus på det språklige, motoriske og sosiale. Noen barn vil gjerne trenge litt ekstra i en periode, det dokumenteres og lages en strategiplan for.

For å kunne inkludere foreldre i barnas daglige gjøremål og prosjektarbeid vil vi:

- Skrive et månedsbrev og en månedsplan hver måned. Planen skal ligge i barnas hylle i begynnelsen av hver ny måned. Planen inneholder hva vi skal gjøre sammen med barna hver måned, målene vi har satt oss, og arbeidsmetodene vi vil

bruke.

- Vi henger opp tegninger inne på avdelingen, eller eventuelt stille ut annet som barna lager.
- Barna har hver sin perm. Vi skriver litt i permene hver måned, og setter inn bilder fra barnehagedagen.
- Vi har en egen facebookgruppe der vi legger ut bilder og skriver om dagen i dag.

22. Møtevirksomhet

- Personalmøte/avdelingsmøte en gang i måneden.
- Foreldresamtaler en-to ganger i året. Flere hvis det er ønske fra foreldre eller personalet.
- Foreldremøte 2 ganger i året.
- Vurderingsmøte på slutten av barnehageåret, der både personalet og foreldre deltar. Vi snakker om hva vi har gjort dette barnehageåret, hva som har vært bra og hva som må gjøres annerledes. Det blir skrevet referat som blir tatt vare på i perm.
- Medarbeidersamtaler: Styrer har medarbeidersamtale med de ansatte i januar.

23. Samarbeid

Foreldresamarbeid

Programserien DuÅ legger stor vekt på foreldresamarbeidet. Det er viktig for barnas sin utvikling, faglige prestasjoner og sosiale kompetanse. Det er foreldre som er ekspert på sitt barn og dem har medbestemmelsesrett når det gjelder tilbudet vi gir dem. Vi har oppstartssamtale i august med foreldre til nye barn, foreldresamtale med alle foreldre i november. Vi gir også tilbud om foreldresamtale i april og ellers kan foreldrene selvsagt avtale samtale flere ganger i løpet av året. Videre har vi besøksdag for nye barn i juni. Da kan foreldre og barn få se barnehagen før oppstart i august. Foreldre og ansatte får hilse på hverandre, overreket informasjon og foreldre kan stille spørsmål om det de eventuelt lurer på. Vi ønsker å starte opp med å ha foreldremøte for foreldre til nye barn i juni 2018, der pedagog og styrer gir informasjon til foreldre og svarer på eventuelle spørsmål. Den daglige kontakten med foreldre er viktig og foregår ved bringing og henting av barn. Det er viktig for foreldre å få tilbakemelding straks det er endring i barnets adferd/oppførsel. Da kan pedagog og foreldre lage en strategiplan og sette i gang tiltak for og stoppe en eventuell negativ utvikling.

Foreldrerådet

Alle foreldre er representanter i foreldrerådet. Foreldrerådet skal arbeide for å fremme fellesinteressene og samarbeidet mellom barnehage og hjem. På foreldremøtet om høsten blir det valgt to representanter fra foreldrerådet til samarbeidsutvalget.

Samarbeidsutvalget

Samarbeidsutvalget består av to foreldrerepresentanter, to representanter fra de ansatte, styrer og eier av barnehagen. Styrer og eier har møte, tale og forslagsrett i samarbeidsutvalget. Av ulike samarbeidsutvalg saker kan vi nevne: Godkjenning av årsplanen, planlegging av fester, eventuelt dugnad eller andre arrangement. Det er foreldrerepresentantene som har ansvar for å organisere 17-mai toget.

Samarbeid med andre instanser

Barnehagen har samarbeid med en del offentlige etater som kontor for kultur og oppvekst, pedagogisk- psykologisk tjeneste, barne og ungdomspsykologi, barnevernet, helsestasjonen og andre barnehager.

24. Tradisjoner i barnehagen.

Høst	Vår
Høsttakkefest	Karneval
Bursdagsfeiring	Fastelavn
Lucia	Påskelunsj
Nissefest	Påskeverksted
Barnegudstjeneste i desember	Mini 17.mai
Juleverksted	5 åringene har avslutningstur med overnatting
	Sommerfest

25. Vurdering

Barnehagen skal planlegge, dokumentere og vurdere sin virksomhet. Styreren i barnehagen har ansvar for at virksomheten vurderes på en planlagt og systematisk måte. En del av barnehagens møtetid blir brukt til planlegging, refleksjon og vurderingsarbeid. Gjennom vurdering vil vi sikre høy kvalitet i barnehagen. Vi vurderer om innholdet i barnehagen er i tråd med "lov om barnehage", rammeplan for barnehage og årsplan. Arbeidet vi gjør i barnehagen blir også vurdert underveis. Vi ser på hva vi er fornøyd med, og hva vi kan gjøre annerledes. Vurderingen underveis skal hele tiden følges opp av nye tiltak og justering i planene.

Hva skal vurderes?	Hvem deltar?	Hvordan?	Når?
Barnehagens innhold/årsplan	Personalet	Avdelingsvis	Planleggingsdag o januar og mai.
Barnegruppen	Personalet	Observasjoner	Daglig og på personalmøte i oktober og mars.
Barnet sin trivsel og utvikling	Foreldre og ansattes og barna	Observasjon. Samtale med barna.	Vi observerer barna hele tiden, men i

		Tilbakemelding fra foreldre.	oktober og februar gjør vi det grundig i forbindelse med foreldresamtaler.
personalsamarbeid	Personalet	Pers.møte og pl.dager	På personalmøte
foreldresamarbeid	Foreldre og personalet	Su-møte, foreldremøte og foreldresamtale.	Foreldresamtale og Foreldremøte to ganger i året. Daglig kontakt med foreldre.
utvikling av personalet	Styrer og pedagogiskeledere	kurs	En planleggingsdag i året og etter behov.

26. Årshjul

